

ตอนที่ ๒

ข้อคิดและหลักการป้องกันและปราบปราม
การทุจริตจากกรรมการ ป.ป.ช.

*The NCCC Commissioner on
Corruption Prevention and Suppression*

ข้อคิดในการจัดทำยุทธศาสตร์ภารกิจหลักของชาติ ในงานป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ปานเทพ กล้านรงค์ธำณู*

...“เราคงต้องยอมรับว่าการปราบปรามการทุจริตประทุติมิชอบต่างๆ มีความจำเป็นที่ทุกภาคส่วนของประเทศจะต้องร่วมมือร่วมใจกันจัดออกไป โดยถือว่าให้เป็นวาระแห่งชาติที่ทางด้านการรัฐบาลได้ประกาศไปแล้ว ”

...“ การทุจริตคอร์รัปชันเป็นที่ยอมรับกันว่าในขณะนี้ได้ทำลายทุกสิ่งทุกอย่างของประเทศ... เราทุกคนที่เป็นคนไทยควรมีความรู้สึกลักษณะนี้ทุกคน...ต่างประเทศเองหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทุจริตของต่างประเทศก็จัดอันดับประเทศของเราในเรื่องนี้อย่างน่าเป็นห่วง ”...

...“We have to recognize that the suppression of all kinds of corruption requires that every concerned sectors of the country has to lend hands in getting rid of it. The issue should be part of the national agenda which the government has declared.”...

...“It has been recognized that the corruption would destroy everything belonging to the country. Every one of us - Thai people should share this feeling. At international level, some corruption watcher organizations have placed our country on the top of the list which has worried all of us.”...

(Translated by Editorial Board)

*นายปานเทพ กล้านรงค์ธำณู (Mr. Panthep Klanarongran) ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ประธานการสัมมนาในการจัดทำยุทธศาสตร์ภารกิจหลักของชาติในงานป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. วันเพ็ญ สุรฤกษ์ เรียบเรียงจากการถอดเทป “สรุปผลการปาฐกถาและการอภิปรายในพิธีเปิดการสัมมนา เรื่อง การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต” ของนายปานเทพ กล้านรงค์ธำณู ณ อิมแพ็คเมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี เมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๐ (นางจินตนา พลอยภักตร์ภิญโญ กองการจัดการวารสารวิชาการ ป.ป.ช. ถอดเทป)

นายปานเทพ กล้าณรงค์ราญ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ได้ให้ทัศนะว่า การทุจริตประพฤติมิชอบ การคอร์รัปชัน ประกอบด้วยปัญหาหลัก ๓ ประการ ประการแรก คือ ปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และทัศนคติ ประการที่สอง คือ ปัญหาการแทรกแซงทางด้านการเมือง และประการที่สาม คือ ปัญหาความยากจน

ปัญหาประการแรก : การทุจริตที่เกิดจากปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและทัศนคติที่แตกต่างกัน

การที่สังคมไทยเป็นสังคมอุปถัมภ์มาตั้งแต่อดีต แต่อำนาจอุปถัมภ์ในอดีตเกิดจากความเอื้ออาทร การมีน้ำใจจากการช่วยเหลือกันซึ่งนับเป็นเรื่องดี แต่ปัจจุบัน คำว่าอำนาจอุปถัมภ์ได้เปลี่ยนความหมายเป็นเรื่องของการเอารัดเอาเปรียบ การอาศัยอำนาจเบี่ยงเบนความเห็น การใช้อิทธิพล ในตำแหน่งเพื่อประโยชน์ของตัวเอง ลักษณะเหล่านี้ทำให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันตั้งแต่เรื่องเล็กๆ น้อยๆ ด้วยความเคยชิน จนถึงเรื่องในโครงการใหญ่ๆ ที่ทำความเสียหายและส่งผลกระทบอย่างมากมายกับสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ นับเป็นปัญหาที่จะต้องใช้อยุทธศาสตร์เข้าไปดำเนินการแก้ไขและป้องกันอย่างเร่งด่วน

ปัญหาประการที่สอง : การแทรกแซงทางด้านการเมือง

เป็นที่ยอมรับว่าปัญหาการแทรกแซงทางด้านการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการขึ้นำการทำงานของข้าราชการที่ใจแข็งไม่พอ ต้องการผลประโยชน์ต่อตำแหน่งหน้าที่ ด้วยการทำสิ่งที่ผิด กระทำการทุจริตในลักษณะผลประโยชน์ต่างตอบแทนซึ่งกันและกัน ซึ่งปัญหาด้านนี้นับว่ามีมากพอสมควร

ปัญหาประการที่สาม : การทุจริตที่เกิดจากปัญหาพื้นฐานคือ ความยากจน

ความยากจนทำให้คนต้องดิ้นรนและกระทำการทุจริตต่างๆ แม้จะไม่เสมอไปก็ตาม บางที คนที่ไม่ยากจนและมีอันจะกิน แต่ไม่ซำบซึ่งกับคำว่า “พอ” ก็ยังกระทำการทุจริตอยู่เป็นอุปนิสัย ดังนั้นการแก้ไขเรื่องการทุจริตจะต้องปรับแก้อุปนิสัยของคนเราด้านคุณธรรมและจริยธรรมเช่นของผู้ดำรงตำแหน่งทางด้านการเมือง ข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างอื่นๆ ของรัฐ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ ดังเช่นที่ระบุในรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ ในลักษณะที่ว่า อะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ โดยที่หน่วยงานต่างๆ ก็ต้องไปทำมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมรองรับกันเอง

ในรัฐธรรมนูญใหม่ที่เรากำลังทำประชามติกันไปแล้วในปี (๒๕๕๐) ได้กำหนดไว้ในมาตรา ๒๗๕ ว่ารัฐจะต้องจัดทำสิ่งที่เรียกว่า “ประมวลจริยธรรม” (Code of Ethics) ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างๆ ซึ่งในรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ เพียงแต่กำหนดว่าควรจะทำ ยิ่งกว่านั้นรัฐธรรมนูญใหม่ ปี ๒๕๕๐ ยังได้กำหนดบทลงโทษกำกับไว้ด้วย คือ หากมีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมดังกล่าว จะถือเป็นความผิดทางวินัย ในกรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรีหรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี หากกระทำผิดฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมอย่างร้ายแรง ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องส่งเรื่องให้ ป.ป.ช. เพื่อดำเนินการถอดถอนออกจากตำแหน่งดังกล่าวด้วย

งานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

เรื่องการป้องกัน คือ การปลูกจิตสำนึก การสร้างทัศนคติ และค่านิยมที่ถูกต้องในเรื่องของ

ความซื่อสัตย์สุจริต แม้ว่าการส่งเสริมคนดีให้ปรากฏแก่สังคม ดูเสมือนจะเป็นเรื่องของนามธรรม เราจึงจำเป็นต้องพยายามทำเป็นรูปธรรมบ่อยๆ และอย่างต่อเนื่อง

ที่สำคัญที่สุด คือ การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นหลักการหนึ่งของการจัดทำยุทธศาสตร์ของชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เพราะเป็นหลักปรัชญาในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง สำหรับความพอประมาณ ไม่โลภมากจนก่อให้เกิดความเสียหายแก่ตัวเอง และแก่ผู้อื่น กับทั้งยังเป็นหลักในการดำเนินการด้วยความรู้ มีคุณธรรมและไม่ประมาท

คนเราถ้ามีความ “พอ” ในการกระทำทุกอย่าง โดยยึดความดีและหลักธรรมทางพุทธศาสนาเป็นมาตรฐาน อาทิ ความพอในด้านคำพูด หรือ “สัมมาวาจา” ความพอในด้านความคิด หรือ “สัมมาทิฐิ” ดังนั้น ถ้าเราทำได้อย่างนี้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ทุกคนก็จะอยู่เป็นสุข ทั้งกาย ทั้งใจ และก็จะไม่คิดเบียดเบียนคนอื่น ไม่ก่อให้เกิดการ “ทุจริต” ในด้านต่างๆ

ฉะนั้น “ความพอ” จึงเป็นคาถาบทหนึ่งซึ่งมีความสำคัญอย่างมาก ในเรื่องของการป้องกัน พวกเราคงจะไม่ลืมอมตะวาจาว่า “คนรวยที่ไม่รู้จักพอ ก็เป็นคนจนอยู่ตลอดเวลา และคนจนที่รู้จักพอ ก็จะเป็นคนที่มั่งมีอยู่ตลอดเวลา”

ส่วนการปลูกฝังค่านิยมในเรื่องของความซื่อสัตย์สุจริต นับเป็นภารกิจหลักสำคัญอีกประการหนึ่งของการป้องกัน ที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันให้เกิดขึ้นทุกระดับ เฉพาะอย่างยิ่ง ในระดับของเยาวชน นักเรียน นักศึกษา โดยต้องทำให้ทุกคนตระหนักได้ว่า ความเก่ง ความรวย อย่างเดียวไม่พอ แต่ต้องประกอบด้วยความดี และความซื่อสัตย์สุจริต คนที่

ซื่อสัตย์สุจริตไม่ใช่คนที่ถูกเอาเปรียบ และคนที่ทุจริตไม่ใช่คนเก่งหรือคนที่ไม่ถูกเอาเปรียบ ดังนั้นทุกภาคส่วนต้องช่วยกันส่งเสริมคนดี ยกย่องคนดีให้ปรากฏ ให้เป็นแบบอย่าง และไม่ให้การยอมรับคนไม่ดี ไม่ให้คนไม่ดีมีบทบาท และมีอำนาจ ต้องร่วมกันให้มีการกดดันทางด้านสังคม (social pressure) หรือจนถึงขั้นการต่อต้าน คือ การลงโทษทางสังคม (social sanction)

เรื่องของการปราบปราม นั้น ทาง ป.ป.ช. ต้องทำในระดับที่เข้มข้น เพราะว่าเป็นมาตรการที่เกิดขึ้นภายหลังการกระทำความผิดแล้ว คือ การดำเนินการกับผู้กระทำความผิดตามกฎหมายต่างๆ ที่ได้ให้อำนาจกับคณะกรรมการ ป.ป.ช. เช่น อำนาจในการไต่สวน และรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ เพื่อที่จะนำผู้ที่กระทำความผิดมาลงโทษ ซึ่งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มี ๔ ประการสำคัญ ได้แก่

ประการที่ ๑ ป.ป.ช. มีอำนาจดำเนินการถอดถอน (impeachment) ผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ระดับสูงออกจากตำแหน่ง

ประการที่ ๒ ป.ป.ช. มีอำนาจดำเนินการในคดีอาญากับผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้

ประการที่ ๓ ป.ป.ช. มีอำนาจดำเนินการทางด้านอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ประการที่ ๔ ป.ป.ช. มีอำนาจในการร้องขอให้ทรัพย์สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีพฤติกรรม “ร่ำรวยผิดปกติ” ตกเป็นของแผ่นดิน

สรุปแล้ว ป.ป.ช. มีบทบาทและภารกิจหรือมีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการตามกฎหมาย และแน่นอนที่สุด คณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็จะต้องยึด

หลักความสุจริต ความเที่ยงธรรม และความถูกต้องเป็นที่ตั้ง และในขั้นตอนการได้ส่วนก็จะเปิดโอกาสให้ผู้ที่ถูกกล่าวหาได้ต่อสู้ แก้อรรถกล่าวหาอย่างเต็มที่ตามตัวบทกฎหมาย

อย่างไรก็ตาม เรื่องการปราบปรามต่างๆ จะเกิดประสิทธิผลได้ทุกภาคส่วนต้องช่วยกันสอดส่องดูแล โดยถือว่าเป็นหน้าที่ของทุกๆ คน ไม่ใช่เป็นภารกิจหน้าที่เฉพาะของ ป.ป.ช. เท่านั้นบทบาทของ ป.ป.ช. ในขณะนี้ยังต้องเร่งพัฒนาคน เจ้าหน้าที่บุคลากรให้มีความรอบรู้ทั้งในแง่ของกฎหมาย ตั้งแต่การรับเรื่องร้องเรียน เรื่องการหาข้อเท็จจริง การไต่สวนต่างๆ ให้ทันต่อกระบวนการทุจริต ที่มีความสลับซับซ้อนทั้งในเชิงนโยบายและเทคนิคต่างๆ โดยจัดให้มีโครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของ ป.ป.ช. อย่างเต็มที่และได้จัดตั้งให้มีสถาบันการฝึกอบรมบุคลากรทางด้านนี้โดยเฉพาะ

นอกจากนั้น กฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจหลักของ ป.ป.ช. ก็ต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขเช่นเดียวกัน อาทิ กฎหมายคุ้มครองพยาน หรือผู้ให้เบาะแสต่างๆ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องของอายุความในคดีทุจริต ซึ่งกำลังดำเนินการอยู่

ขณะนี้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ หรือฉบับปัจจุบันได้ช่วยแบ่งเบาภารกิจของสำนักงาน ป.ป.ช. ที่มีอยู่มากด้วยการโอนอำนาจการไต่สวนเรื่องที่ความเสียหายไม่มาก และกรณีผู้ทำผิดหรือทุจริตเป็นข้าราชการในระดับที่รองลงมา ให้อยู่ในอำนาจหน้าที่ขององค์กรยุติธรรมทางด้านอื่น เป็นต้น

กรณีมีการปราบปรามการทุจริตภายหลังที่ความผิดเกิดขึ้นแล้ว จะต้องดำเนินการอย่างรัดกุม ถูกต้องและรวดเร็ว เพื่อนำผู้ที่กระทำความผิดต่างๆ มาลงโทษตามกฎหมาย ดังนั้น การปราบปรามหลังการทุจริตเกิดขึ้นแล้ว นับเป็นการป้องปรามให้ผู้ที่ยังไม่ได้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัว ไม่กล้า

กระทำ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นมาตรการป้องกันได้อีกวิธีหนึ่ง

กล่าวโดยสรุป เรื่องการป้องกันและปราบปรามการทุจริตเป็นภารกิจหลักของชาติที่เร่งด่วนที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกัน ไม่ใช่ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งโดยเฉพาะ ทุกฝ่ายต้องร่วมมือทั้งทางด้านการป้องกันและการปราบปราม ช่วยกันดำเนินการตามปณิธานที่ว่า

“ล้างทุจริตให้สิ้นแผ่นดินไทย เพื่อเกิดไท่องค์กรราชัน”